

ВСТУП

На порозі третього тисячоліття питання ідентичності є чи не найважливішим в Українській Греко-Католицькій Церкві. Для того, щоб людина насправді почуватися вільною та реалізувати себе, людини повинна дати відповідь на єдине запитання: хто я є?... Лише коли вона знайде правильну відповідь на це запитання, лише тоді знайде своє місце у суспільстві, яке є, згідно з Божим планом, його споконвічним задумом. «І ви пізнаєте правду, і правда визволить вас» (Ів. 8, 32).

XX століття для Української Греко-Католицької Церкви було часом великих досвідів, терпіння, переслідування. Воно відкрило і нові славні сторони її історії. Цю славу історію творили люди, імена яких сьогодні є більше чи менше відомі.

Наша дипломна праця присвячена особі отця-прилата Ісидора Дольницького (1830-1924), який увійшов в історію нашої Церкви як видатний науковець-літургіст. На жаль, інші аспекти його багатогранної діяльності сьогодні мало досліджені і навіть невідомі.

Спробуємо розглянути діяльність отця Ісидора, як духівника і вихователя майбутніх священиків, адже духовному вихованню семінаристів він віддав більшу частину свого працелюбного життя. Нас, безперечно, цікавитиме, у чому полягав секрет успіху його виховної діяльності, особливості його педагогічної системи.

Питання відповідної підготовки семінаристів до священства завжди було і залишається надзвичайно важливим і актуальним. Сьогодні перед нашою Церквою стоїть завдання відповідати на виклики сучасності, застановлятися над окресленим образом душпастиря III тисячоліття, знати відповідну й автентичну модель виховання священика.

У процесі цього пошуку слід звертатися до надбань минулого, до досвіду наших попередників. Ця праця є спробою ознайомитися із моделлю приготування до пастирського служіння, яку запропонував свого часу отець Дольницький.

Особливістю духовного образу отця Ісидора Дольницького було глибоке та ревне почитання Пресвятої Богородиці. Щоб згуртувати семінаристів під її материнською опікою, у 1885 р. він засновує у стінах семінарії Братство «Введення в Храм Пресвятої Богородиці».

Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та літератури.

У першому розділі ми охарактеризуємо життя та діяльність отця Ісидора Дольницького, його літературно-богословську спадщину, адже саме отець є автором багатьох богослужбових текстів, зокрема Акафісту до Ісусового Серця, до образу Матері Божої Неустанної Помочі, до святого апостола і євангелиста Івана Богослова. Він створив текст служби Непорочному Зачаттю. Вершиною його наукової діяльності є упорядкування та видання Типика, над яким працював не один десяток років. Важливу роль відіграв

отець-прелат на Львівському Соборі (1891). Він підготував усі потрібні матеріали для обрядових рішень цього Собору. Згадаємо також ще не менш важливу подію у житті старця, а саме його ув'язнення та перебування у концтаборі Талергоф. Проаналізуємо виховну діяльність в Львівській духовній семінарії. Цей розділ висвітлює також історію заснування та діяльність Братства «Введення в Храм Пресвятої Богородиці».

Другий та третій розділи будуть повністю присвячені твору отця Ісидора Дольницького «Брацтво Введення П. Богородиці в Сіменищі Львовско – Руском і начерк життя П. Богородиці при Храмі Єрусалимскім з відповідними поученнями моральними для Членів Брацтва». Він написаний двома мовами: українською і латинською. На основі літургійного празника Введення в Храм Пресвятої Богородиці отець Ісидор вказує на основні методи та засоби священничого виховання. Семінарист, за прикладом Пресвятої Богородиці, покликаний плекати чесноти любові, покори, терпеливості, лагідності, послуху, целомудрія, поміркованості, скромності. Засобами священничого виховання є духовні вправи, розумова діяльність та фізична праця. Не оминає автор і такого важливого питання семінарійного виховання, як вибір дівочтва чи подружнього стану. Також описано закінчення семінарії.

Уважаємо за необхідне підкреслити, що отець Ісидор для окреслення виховного процесу у семінарії, вибрав літургійну модель – празник Введення в Храм.

У своїх повчаннях до семінаристів отець часто використовує богослужбові тексти, твори Святих Отців. Очевидно, що великою допомогою у сповненні свого служіння як духівника семінарії був для отця власний багатий духовний досвід, богослужіння і богословлення. Отже, лише тоді, коли розглянемо велике багатство духовно-педагогічних засобів, якими впливав отець Ісидор на думку молодого вихованця, зрозуміємо, якою великою духовною силою була його праця у семінарії. Високий духовний настрій, щира любов до вихованця й глибоке розуміння його серця і становища надавали тихій праці чудотворну силу, яка з каміння робила дітей Авраамових. Ось тут і розв'язка таємниці його духовного і педагогічного успіху.

У праці використано переважно статті та монографії, які безпосередньо чи опосередковано заторкують особу отця Ісидора Дольницького, а саме єпископа Йосифа Боцяна, отця Миколу Пристая, д-ра медичних наук Олега Долиницького, д-ра Дмитра Бучинського, д-ра Павла Сениці.

Серед труднощів на які ми натрапили у процесі написання дипломної праці, – прочитання оригінального тексту, а також важкодоступність джерельної бази.

Ця праця не претендує на вичерпне висвітлення усіх проблем, проте робота може бути корисною для кожної особи, яка замислюється над поглибленням духовного життя, а також для всіх тих, хто займається душпастирством, тому що може запропонувати засоби, які допомагають глибше пізнати людську особу, особливості її духовного розвитку, перешкоди, які часто унеможливають цей поступ, а також запропонувати певні шляхи подолання цих перешкод.

Робота спрямована на те, щоб глибше вивчити спадщину одного зі світочів Української Греко-Католицької Церкви – отця Ісидора Дольницького.

Надіємося, що наше дослідження матиме також практичний характер, та буде корисним тим, хто здійснює духовний провід у Семінаріях та монаших спільнотах.

ВИСНОВКИ

Завершуючи наше дослідження, яке базувалося на творі отця Ісидора «Брацтво Воведенія П. Богородиці в Сіменищі Львовско – Руском і начерк життя П. Богородиці при Храмї Єрусалимским з відповідними поученнями моральними для Членів Брацтва», з певністю можемо зробити висновок, що ця праця є цінним кодексом духовно-морального виховання кандидатів до священства, але, на жаль, сьогодні маловідома і належно не оцінена.

Метою цієї праці був аналіз педагогічної системи отця Ісидора Дольницького, довголітнього духівника та вихователя Львівської Духовної семінарії. На основі його повчань, написаних для семінаристів, можемо стверджувати, що отець Ісидор мав продуману педагогічну систему. Він дуже добре знав, що необхідно семінаристові для того, щоб стати ревним священником, зрілою духовною особою. Моделлю своєї виховної системи отець Ісидор обрав богослов'я празника Введення в Храм Пресвятої Богородиці, оскільки побачив спільні риси між перебуванням Пречистої Діви Марії в Єрусалимському храмі та семінарійним приготуванням майбутнього священника до гідності служителя Христових Таїнств.

Наша дипломна робота, як ми вже говорили спочатку, складається з трьох розділів. У першому ми розглянули життєпис отця Ісидора, підкресливши важливі моменти з його біографії, до яких належать: дитинство, навчання і праця в Римі, особисте знайомство з Святішим Отцем папою Пієм IX, підготовка процесу канонізації священомученика Йосафата, дослідження історичних та літургійних джерел для вивчення обряду, згодом приїзд до Львова та довголітнє служіння у Львівській духовній семінарії, заснування братства «Введеня в Храм Пресвятої Богородиці», арешт і ув'язнення в Талергофі, мирна і свята смерть Божого Слуги у 1924 р.. У цьому розділі ми також показали багату богословську спадщину отця Дольницького, його значний внесок у відродження та розвиток літургійної науки. Як ми дослідили, отець Ісидор є творцем численних богослужбових текстів та автором «богослужбового кодексу» нашої Церкви – Типікона (1899), що не втратив своєї актуальності і сьогодні.

Другий розділ висвітлив мету і суть священничого виховання. Їх отець Дольницький розглядає через призму богослов'я празника Введення в Храм Пресвятої Богородиці. На думку отця Ісидора, приготування до священства відбувається в три етапи: вступ до семінарії, семінарійна формація, закінчення семінарії. Цю модель отець Дольницький запозичує із життя Пречистої Діви Марії: Її Введеня в храм, перебування у храмі, вихід з Єрусалимської святині та заручення з праведним Йосипом. У згаданих трьох аспектах отець-духівник розглядав основні характеристики та особливості приготування до священства молодих кандидатів. Особи, які бажають стати священниками, мають бути насамперед, покликані до цього Богом; місцем їхнього духовного та інтелектуального зростання стає Семінарія, так як для Богородиці таким місцем був Єрусалимський храм. Вступ до семінарії – це своєрідне посвячення себе служінню Господу Богу. Мета семінарійної формації – виховання ревних і побожних вихованців, осмислення і плекання тих самих чеснот, які Діва Марія досягнула під час свого перебування у храмі. Вихід зі семінарії пов'язаний із вибором подальшого життєвого стану. Отець Ісидор дає корисні поради і тим, які хочуть бути одружені, і тим, які обирають життя в дівицтві. Його особиста симпатія – на боці неодруженого стану.

У третьому розділі ми детально проаналізували формацію священника з погляду основних засобів, до яких отець Ісидор зараховує духовні вправи (молитва, читання Святого Письма), інтелектуальну діяльність (навчання), фізичну працю. Як приклад, знову подає

Пресвяту Богородицю, Яку в Єрусалимському храмі Боже Провидіння готувало до гідності Богоматеринства через молитву, розважання над Святим Письмом, вивчення біблійних текстів, священної мови та фізичну працю.

Коротко проаналізувавши у нашій дипломній праці твір отця Дольницького «Брацтво Введення П. Богородиці в Сіменищі Львовско – Руском і начерк життя П. Богородиці при Храмі Єрусалимским з відповідними поученнями моральними для Членів Брацтва», ми зауважили, що автор демонструє чудове знання Святого Письма і Традицій. У своїх повчаннях він використав багатий літературний і святоотцівський матеріал. В основі його педагогічної системи глибока Богородична духовність. Отець Ісидор ставить перед своїми вихованцями цілі та пропонує успішні засоби їхнього осягнення. На ньому справджуються слова: «святий учитель виховує святих учнів».

Ця дипломна робота є лише заохотою для подальших досліджень, які допоможуть збагатитися скарбами мудрості одного із найбільших учителів нашої Церкви. Процес беатифікації отця Ісидора був ініційований митрополитом Андреем, продовжений патріархом Йосифом і Любомиром. Надіємось, що скоро Церква зарахує його до лику блаженних і до віку прославлятиме Боже Ім'я його піснеспівами й молитвами. Аналіз богословського вчення та праведне життя цього святця спонукають нас назвати його Отцем нашої Української Церкви з великої букви.

ЗМІСТ

ЗМІСТ	2
ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ОТЕЦЬ ІСИДОР ДОЛЬНИЦЬКИЙ ВИЗНАЧНИЙ БОГОСЛОВ ТА ДУХОВНИЙ ОТЕЦЬ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ.....	7
1.1. Життя отця Ісидора Дольницького	7
1.1.1. Дитинство.....	8
1.1.2. Дорога до Риму.....	10
1.1.3. Богословські студії.....	11
1.1.4. Служіння отця Ісидора у Львівській духовній семінарії.....	13
1.1.5. Емерит і дефіцієнт	15
1.1.6. В'язень Талергофського концтабору.....	17
1.1.7. Останні роки життя й смерть.....	19
1.2. Історія заснування Братства «Введення в Храм Пресвятої Богородиці».....	22
1.3. Короткий огляд літературно-богословської спадщини отця Ісидора Дольницького.....	25
РОЗДІЛ 2. ПЕРЕБУВАННЯ ПРЕЧИСТОЇ ДІВИ МАРІЇ У ЄРУСАЛИМСЬКОМУ ХРАМІ ЯК	

МОДЕЛЬ СВЯЩЕНИЧОГО ВИХОВАННЯ.....	29
2.1. Пресвята Богородиця та особа священника і його служіння.....	29
2.2. Наслідування чеснот Пречистої Діви Марії – взірець священничого виховання.....	30
2.2.1. Чеснота любові.....	31
2.2.2. Відраза до гріха.....	37
2.2.3. Покора.....	39
2.2.4. Чеснота терпеливості.....	39
2.2.5. Лагідність.....	41
2.2.6. Скромність.....	43
2.2.7. Поміркованість.....	44
2.2.8. Чеснота целомудрія.....	46
2.2.9. Чеснота послуху.....	49
РОЗДІЛ 3. ОСНОВНІ ЗАСОБИ ТА АСПЕКТИ СВЯЩЕНИЧОГО ВИХОВАННЯ.....	50
3.1. Любов до праці.....	50
3.2. Фізична праця.....	50
3.3. Розумова діяльність.....	51
3.4. Духовні вправи.....	53
3.4.1. Потреба та спосіб читання Святого Письма. Молитва.....	54
3.4.2. Духовне розважання.....	55
3.5. Вибір стану: дівицтво та подружжя.....	56
3.6. Закінчення семінарії.....	60
ВИСНОВКИ.....	61

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....64